

STORTINGET

Innst. 313 L

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Prop. 86 L (2019–2020)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i gravferdsloven mv. (urnevegg mv.)

Til Stortinget

Sammendrag

I proposisjonen legger Barne- og familiedepartementet frem forslag til endringer i lov 7. juni 1996 nr. 32 om gravplasser, kremasjon og gravferd (gravferdsloven) som følger opp tre av forslagene i NOU 2014:2 Lik og likskap. Etter at forslagene i utredningen ble sendt på høring, mottok departementet 249 høringssvar, om lag tre av fire fra kirkelige fellesråd. I proposisjonen redegjør departementet nærmere for høringsuttalelsene.

For det første foreslår departementet i proposisjonen at gravferdsloven igjen skal tillate anlegging av og gravlegging i urnevegg, det vil si at askeurne blir oppbevart eller innmurt i en lukket nisje i en vegg eller et byggverk. Navn og data på den avdøde står normalt utenpå nisjen. Hensikten er at gravplasslovgivningen skal legge til rette for flere alternativer i møte med et mer mangfoldig samfunn og i møte med en ventet økning i antall dødsfall de neste tiårene.

En lovhjemmel for etablering av urnevegg på gravplassen vil ikke innebære nye plikter for lokal gravplassmyndighet. Departementet understreker at avgjørelsesmyndigheten vil ligge til den lokale gravplassmyndigheten, som vil stå fritt til å anlegge eller la være å anlegge urnevegg.

Denne formen for gravlegging i to omganger – første gang ved innsetting i urnevæggen og andre gang ved nedsetting i jorden – innebærer ikke brudd på gravfre-

den. Departementet foreslår å forskriftsfeste hva som skal skje etter at fredningstiden og eventuelt festeperioden er over.

For det andre foreslår departementet at gravferdsloven gir kommunen lovhjemmel til å fastsette avgifter for bruk av anonym minnelund, navnet minnelund og urnevegg. Departementet legger opp til at avgiftene fastsettes av kommunen etter forslag fra gravplassmyndigheten, det vil normalt si kirkelig fellesråd. Det vil være opp til kommunen om det skal kreves avgifter, eller om bruk av minnelund og/eller urnevegg skal være uten kostnad for de etterlatte.

Det tredje forslaget i proposisjonen dreier seg om den rettslige reguleringen av kistegravlegging og kremasjon. Gravferdsloven § 10 første ledd oppstiller i dag et vilkår for kremasjon: «Kremasjon kan skje med mindre det er kjent at det var i strid med avdødes ønske.» Bestemmelsen kan leses slik at loven anser kistegravlegging som den primære måten å gravlegge på, mens urnegravlegging etter kremasjon er unntaket. Bestemmelsen kan videre leses slik at loven forutsetter muligheten for motvilje mot kremasjon, mens tilsvarende motvilje mot kistegravlegging ikke synliggjøres. I samsvar med forslaget i NOU 2014:2 foreslår departementet å oppheve gravferdsloven § 10 første ledd og dermed likestille kremasjon og kistegravlegging juridisk.

Til sist foreslår departementet endringer i henvisninger til kirkeloven og lov om trudemssamfunn og ymist anna i gravferdsloven, arbeidsmiljøloven og kommuneloven. Forutsatt at ny trossamfunnslov trer i kraft, oppheves kirkeloven og lov om trudemssamfunn og ymist anna. Gravferdsloven, arbeidsmiljøloven og kommuneloven må etter dette vise til trossamfunnsloven. Departementet har i Prop. 130 L (2018–2019) foreslått å endre kortformen gravferdsloven til gravplassloven. De-

partementet tar høyde for den sannsynlige navneendringen og foreslår at kommuneloven henviser til gravplassloven. Den foreslåtte navneendringen er ikke innarbeidet i lovproposisjonen for øvrig.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Kari Henriksen og Tone Merete Sønsterud, fra Høyre, lederen Kristin Ørmen Johnsen, Anne Karin Olli og Tage Pettersen, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati og Silje Hjemdal, fra Senterpartiet, Åslaug Sem-Jacobsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Camilla Sørensen Eidsvold, fra Venstre, Carl-Erik Grimstad, og fra Kristelig Folkeparti, Jorunn Gleditsch Lossius, viser til proposisjonen som inneholder forslag om at det skal tillates anlegging av og gravlegging i urnevegg, samt enkelte mindre endringer.

Komiteen merker seg at det allerede i dag foregår gravlegging i urnevegg i Norge. Dette er i anlegg som ble etablert før forbud mot slike anlegg kom på plass. I kommuner hvor slike anlegg ikke finnes, er det i hovedsak gravlegging i kiste eller nedsetting av urne som er det gjeldende. Forslaget vil tillate at lokal gravplassmyndighet gis mulighet til å anlegge nye urnevegger der det er lokalt ønske om det. Slik vil denne muligheten åpnes for langt flere enn i dag.

Komiteen viser til at proposisjonen tar utgangspunkt i at det i årene fremover er forventet å bli plassmangel på gravplassene. En slik forventning kan isolert sett være et argument for å tillate gravlegging i urnevegg.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at urnevegg kan virke plassbesparende på gravplassen, men merker seg at dette kun er en del av redegjørelsen for de økonomiske og administrative konsekvensene. Arealbesparelse er derfor ikke et hovedargument for lovforlaget.

Komiteen vil vise til at det er flere måter å løse en eventuell plassmangel på og at den mest nærliggende er å regulere og anlegge større arealer til gravplasser. Komiteen viser til at gravplasser i liten grad kan sies å gå på bekostning av hensyn til naboer, landskapsvern eller andre interesser.

Komiteen legger til grunn at selvbestemmelse for avdøde og etterlatte i seg selv er det beste argumentet for å tillate urnevegg. Komiteen merker seg at urnevegg er lite brukt i Norge i dag, men at dette er en vanlig skikk i mange andre land.

Komiteen vil også påpeke at anlegging av urnevegger kan gjøre det enklere for etterlatte å beholde enkeltgrav på kirkegård ut over minstetid.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser behovet for å gjøre endringer i gravferdsloven og støtter flere av forslagene i proposisjonen. Disse medlemmer støtter imidlertid ikke forslaget om å oppheve første ledd i § 10: «Kremasjon kan skje med mindre det er kjent at det var i strid med avdødes ønske.» Riktignok har holdningene til kremasjon og kistegravlegging endret seg gradvis med tiden. Disse medlemmer vil likevel peke på at presumpsjonen for kistegravlegging ikke er til hinder for kremasjon, og mener derfor det ikke er nødvendig å oppheve formuleringen. Disse medlemmer mener at bestemmelsen sikrer at den avdødes ønske om ikke å bli kremert blir respektert.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité, med unntak av oppheving av § 10 første ledd, som fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i gravferdsloven mv. (urnevegg mv.)

I

I lov 7. juni 1996 nr. 32 om gravplasser, kremasjon og gravferd gjøres følgende endringer:

§ 1 annet ledd skal lyde:

Gravlegging skal skje på offentlig gravplass eller på gravplass anlagt av *et tros- eller livssynssamfunn* i henhold til tillatelse etter *trossamfunnsloven § 21*.

§ 10 første ledd oppheves. Gjeldende andre til sjuende ledd blir første til sjettede ledd.

§ 13 første til tredje ledd skal lyde:

Fristene i § 10 første ledd og § 12 gjelder ikke når avdødes legeme skal nyttes i samsvar med bestemmelsene i obduksjonslova eller det er besluttet sakkyndig likundersøkelse i medhold av straffeprosessloven § 228.

Kirkelig fellesråd kan forlenge fristene i § 10 første ledd og § 12 dersom det foreligger tungtveiende grunner for det.

Dersom vilkårene for oppbevaring av kiste tilsier det, skal kirkelig fellesråd forkorte fristene i § 10 første ledd og § 12.

§ 21 annet ledd skal lyde:

Avgifter for bruk av gravkapell, *anonym minnelund*, *navnet minnelund*, *urnevegg*, kremasjon og feste av grav fastsettes av kommunen etter forslag fra gravplassmyndigheten.

§ 23 fjerde ledd skal lyde:

Gravplassmyndigheten og kommunen kan uten hinder av taushetsplikt innhente opplysninger fra Folkerregisteret når det er nødvendig for å løse oppgaver etter loven her.

II

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. skal § 12-15 lyde:

§ 12-15 Religiøse høytider

Rett til permisjon ved religiøse høytider for arbeidstaker som *har andre religiøse høytidsdager enn de offentlige helligdagene*, reguleres av *trossamfunnsloven § 18*.

III

I lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner gjøres følgende endringer:

§ 14-9 første ledd skal lyde:

Utgifter til drift skal føres i økonomiplanens driftsdel, driftsbudsjettet og driftsregnskapet. Tilskudd til andres investeringer som nevnt i § 14-16 første og andre ledd, *trossamfunnsloven § 14 annet ledd og gravplassloven § 3 annet ledd*, er utgift til drift som likevel kan føres i økonomiplanens investeringsdel, investeringsbudsjettet og investeringsregnskapet.

§ 14-18 annet ledd skal lyde:

Første ledd gjelder også for lån som er tatt opp med hjemmel i annen lov. Lån som er tatt opp etter *trossamfunnsloven § 14 fjerde ledd* til investeringer i kirkebygg, kan likevel avdras over investeringens regnskapsmessige levetid hvis levetiden er vesentlig lengre enn levetiden på kommunens egne anleggsmidler.

IV

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 26. mai 2020

Kristin Ørmen Johnsen

leder

Himanshu Gulati

ordfører

